

Harry van Bruggen / Christel Kasselmann Aponogetons van Madagascar

Christel Kasselmann schreef een serie van zes artikelen in *Die Aquarien- und Terrarienzeitschrift (DATZ)*. Ze behandelt daarin de soorten *A. ulvaceus* (Artikel I: DATZ 08-2008), *A. boivianus* (II: 09-2008), *A. eggersii* (III: 11-2008), *A. gottlebei* (IV: 12-2008) en *A. madagascariensis* (V en VI: 03-2009 en 04-2009). Van de artikelen I t/m IV kreeg Harry van Bruggen de foto's toegestuurd, die hij scande en nu vertoonde. Hij gaf er vanzelfsprekend uitleg bij. Een gedeelte van de informatie is ook terug te vinden in Kasselmanns Handboek Aquariumplanten en in Van Bruggens Sonderheft 2 van *Aqua-Planta*, *Die Gattung Aponogeton*.

Madagascar is het op drie na grootste eiland ter wereld. 20x zo groot als Nederland. Gelegen bij de oostkust van Afrika, tegenover Mozambique.

Madagascar was onderdeel van oostelijk Gondwana. Harry van Bruggen heeft dat al eerder eens uitgelegd. Het splitste 160 miljoen jaar geleden af van Afrika en schoof naar het noordoosten. 80-100 miljoen jaar geleden splitste Madagascar af van het subcontinent India. India schoof door, botste tegen Azië, waarbij de Himalaya werd gevormd. Madagascar bleef achter. De flora en fauna zijn zeer rijk. 80% van de soorten is endemisch, d.w.z. komt alleen op het eiland voor!

Aponogetons komen voor in Afrika,

Madagascar, Zuid-Oost Azië en Australië, niet in Indonesië. De gezamenlijke oorsprong is Gondwana.

een ondiepe waterplas vol met bloeiwijzen van *A. ulvaceus*. Wie deze plant koopt, hoeft niet bang te zijn dat natuurwaarden in het land van herkomst geschaad worden. Integendeel, het is

Aponogeton ulvaceus

Twee foto's tonen een typische vindplaats. Op de eerste zien we een rijstveld, op de tweede hetzelfde veld, maar nu na de oogst: een ondiepe waterplas vol met bloeiwijzen van *A. ulvaceus*. Wie deze plant koopt, hoeft niet bang te zijn dat natuurwaarden in het land van herkomst geschaad worden. Integendeel, het is gewoon een aardige bijverdienste van de rijstboer. Een foto toonde een exemplaar uit het rijstveld: een plant van wel 70 cm lang (hoog). Ze worden ook in het aquarium groot en lang. Je hebt dus een groot aquarium nodig en daarin een voedselrijke bodem.

We zagen ook een andere vindplaats in Madagascar, aan de westkust. De aarde was er knalrood (lateriet). Ook daar waren de bloemen geel. Ze kunnen echter ook bijna wit zijn, of violetkleurig. Die laatste soort komt nogal veel voor in de westeuropese aquariumcultuur. De bloemen ervan zetten eenvoudiger zaad dan de gele soort, waarbij kruisbestuiving noodzakelijk is.

Aponogeton decaryi

Deze soort komt in de opsomming van de artikelen I t/m VI niet voor. Hij werd gevonden bij *A. ulvaceus*, daarmee samengroeiend, door elkaar heen! Twee Aponogetonsoorten samen op één plaats groeiend is een zeldzaamheid. De soort is voor de aquariumhobby niet interessant. Hij vormt alleen drijfbladeren. Een bijzonderheid is dat de plant tweehuizig is! Op de foto's zagen we mannelijke bloeiwijzen die twee-assig zijn, wit, en groter dan de vrouwelijke bloeiwijzen, die vrijwel kleurloos zijn.

Aponogeton boivianus

We zagen drie vindplaatsen in beeld gebracht, alle in het noorden van Madagascar. Kasselmann (Handboek Aquariumplanten) en Van Bruggen (*Die Gattung Aponogeton*, Sonderheft 2 *Aqua-Planta*) vermelden als vindplaatsen verder het eiland voor de kust Nosy Bé en het Comoren eiland Mayotte, ruim 300 km naar het westen.

Op de foto's zien we dat de planten altijd in (vrij) snel stromend water groeien. We zien de witte bloeiwijzen, met bijna altijd twee aren. Er is ook een foto van aren met vruchten.

De planten wortelen zeer sterk, vooral in de breedte, niet in de diepte. Op één foto zien we de wortelmasse ondersteboven, met in het midden een knolletje. Het valt op dat de planten in de natuur meestal sterk beschadigde bladeren hebben. Als ze in een aquarium staan, met misschien wel onnatuurlijk weinig waterstroming, zijn ze eigenlijk veel mooier!

Aponogeton eggersii

Dit is een recent beschreven nieuwe soort. In Kasselmanns handboek en in Harry's Sonderheft komt hij niet voor. De soort is vernoemd naar een goede bekende van ons: Gerd Eggers. (Van Eggers vinden we een verslag van plantenreizen naar Madagascar terug in WAP-krant 118; een voordracht op de Open Dag in 2000. Hij behandelt er vele Aponogeton-soorten, maar natuurlijk niet deze, naar hem vernoemde soort.)

Aponogeton eggersii werd gevonden in Oost-Madagascar, in een zijrivier van de Anobe. Kasselmann beschrijft de plant als een goede groeier in het aquarium, die geen rusttijd nodig heeft. De tot één meter lange bladeren vragen wel een ruim aquarium. De bladeren zijn donkergroen, gegolfd, met een dikke lichtgekleurde middennerf. De bloeiwijzen zijn 2-, 3- of 4-assig, roze gekleurd. De knol is peervormig.

Aponogeton gottlebei

Deze eveneens nieuwe soort is genoemd naar een waterplantenexporteur op Madagascar. De planten kunnen met succes in het aquarium gehouden en geweekt worden. Ook deze soort vraagt om een groot aquarium.

De soort wordt gevonden in Noord Madagascar en lijkt nogal op *A. longiplumulosus*. DNA-onderzoek gaf echter grote verschillen aan. De bloeiwijzen zijn 2-assig, met witte bloemen. De bladeren zijn golvend. De plant blijft in de natuur vrij klein (20 cm hoog), maar wordt in het aquarium veel groter, met tot wel 1 meter lange bladeren. Hij lijkt daar vrij veel op *A. ulvaceus*, maar de bladeren lijken wat dunner, doorschijnender, misschien ook wat sterker getordeerd. Een absolute blikvanger!

"Aponogetons, houdt het nooit op?"

Zoekend naar informatie op internet over de artikelenserie, kwam in de zoeklijst van Google ook een Duits 'forum' voor. Daar werd het volgende commentaar gevonden: "Teil VI (!!!) der unendliche Geschichte... Bitte liebe DATZ, macht dich doch mal wieder was anderes!" Wie zoiets schrijft zou in Nederland vast geen lid van de WAP worden.

Eindhoven, januari 2010

Red. Tom

© Werkgroep Aquatische Planten 2010